

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRING AV 1 § APL

1

INLEDNING

Vid stiftandet av lagen om pension för arbetstagare (APL) var avsikten den, att lagen skulle tillämpas på arbetstagare anställda i varaktiga eller annars långvariga arbetsförhållanden. För den skull begränsades tillämpningen av lagen så, att arbetsförhållanden kortare än sex månader lämnades utanför. Från början av år 1965 ändrades denna minimitid till fyra månader och från början av juli 1971 till en månad.

Arbetsförhållanden kortare än en månad har inte omfattats av APL. I en del fall har likväl i en följd utan avbrott pågående APL-arbetsförhållanden skapats genom sammanlänkning av upprepade efter varandra följande kortvariga arbetsförhållanden till ett enda. Syftet med detta har varit att lindra missförhållanden som orsakats av ett strikt iakttagande av lagens ordalydelse. I efter hand har det ansetts, att ett regelbundet återkommande förvärvsarbete hos en och samma arbetsgivare ger rätt till arbetspensionsskydd. Även besvärsinstanserna har godkänt detta förfaringssätt. Sammanlänkandet av de återkommande arbetsförhållandeperioderna har dock berott på prövning och en ändring av lagstiftningen för att rätta till sakförhållandet har därför befunnits nödvändig.

Från början av år 1986 har lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (KoPL) i pensionsskyddet inbegripit de arbetstagare som arbetar inom de i lagen angivna yrkesgrupperna även i de fall, då arbetet utförs i arbetsförhållanden som är kortvarigare än en månad. Som speciallag åsidosätter KoPL även APL fastän förutsättningarna för den senares tillämpning skulle vara förhanden.

Juridiska avdelningen

4.3.1987

2

LAGÄNDRINGENS INNEHÅLL

Lagändringen som gäller utvidning av APL-arbetsförhållandebegreppet träder i kraft 1.2.1987. Det ändrade 1 § 1 mom. och det nya 1 § 2 mom. APL lyder såsom följer:

"Arbetsgivare är skyldig att anordna och bekosta pensionsskydd, som uppfyller i denna lag föreskrivna minimivillkor, för envar av sina arbetstagare, vars arbetsförhållande fortgått utan avbrott minst en månad. Lagen gäller dock icke arbetsförhållande:

- 1 som begynt, sedan arbetstagaren fyllt 65 år eller, om på honom icke tidigare tillämpats denna lag, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om pension för företagare (468/69), som begynt efter det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyllt 63 år;
- 2 i vilket arbetsförtjänsten kan uppskattas vara i medeltal mindre än 90 mark i månaden (776,41 mk/år, ind. 1225 år 1987);
- 3 på grund av vilket arbetstagaren med stöd av annan lag eller förordning äger rätt till pension; eller
- 4 på grund av vilket arbetstagaren äger rätt till pension enligt sådan pensionsstadga, som gäller arbetstagare, anställd av kommun, av kommunalförbund eller av församling eller religionssamfund, och enligt vilken stadga åt arbetstagare utgående pension till fullt belopp åtminstone motsvarar pension i enlighet med pensionsskyddet enligt i denna lag stadgade grunder. (28.7.1978/593; stadgandet ang. ikraftträdandet efter 23 §

Om en arbetstagare under minst tre kalendermånadet i följd arbetar hos en och samma arbetsgivare i arbetsförhållanden som fortgår

Juridiska avdelningen

4.3.1987

under kortare tid än en månad, anses arbetsförhållandena utgöra ett sådant arbetsförhållande utan avbrott som avses i 1 mom., förutsatt att förvarvsinkomsten under varje kalendermånad stiger till åtminstone det markbelopp som avses i 2 punkten av nämnda moment och att arbetstagaren är i arbete minst 20 timmar per kalendermånad. Härvid anses arbetsförhållandet börja den dag för vilken lön första gången betalades på grundval av arbetsförhållandet och, om inte annat följer av 2 §, upphöra den dag för vilken lön sist betalades."

Till lagändringen ansluter sig även en ändring av 1 § förordningen om pension för arbetstagare (APF). Ändringen är teknisk och avgränsar i 1 § 2 mom. APL avsedda arbetsförhållanden till att stå utanför tillämpningen av 1 § i förordningen.

Ordalydelsen i den ändrade förordningen är följande:

Vid tillämpning av 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare uppskattas arbetsförtjänsten stiga till det gränsbelopp som avses i nämnda lagrum räknat från början av arbetsförhållandet, om den arbetsförtjänst som avses i 7 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare under den första månaden är minst lika stor som gränsbeloppet, och annars räknat från början av den kalendermånad under vilken arbetsförtjänsten första gången har stigit till gränsbeloppet. Efter detta anses arbetsförtjänsten vid tillämpning av nämnda lagrum vara minst lika stor som sagda gränsbelopp, till dess det till följd av arbetsgivarens anmälan utreds att arbetsförtjänsten åtminstone under den senaste kalendermånaden, innan anmälan gjordes, har varit mindre än gränsbeloppet

2.1

Kravet på 20 veckoarbetstimmar upphävt

I APL har i 1 § 1 mom. 3 punkten utöver stadgandet om den nedre gränsen för arbetsförtjänsten även ingått ett stadgande, enligt vilket ett arbetsförhållande oberoende av arbetsförtjänsten lyder under, APL, om den regelbundna arbetstiden är minst 20 timmar i veckan. Nästan utan undantag omfattar APL redan nu på grund av arbetsförtjänsten de arbetsförhållanden, varvid den regelbundna veckoarbetstiden är minst 20 timmar.

Juridiska avdelningen

4.3.1987

Stadgandet har i praktiken förlorat sin betydelse och har därför slopats. Lagrummet tillämpas dock fortsättningsvis i sin förra lydelse på tiden före 1.2.1987.

Om ett arbetsförhållande har omfattats av APL på den grund, att antalet regelbundna arbetstimmar per vecka har varit minst 20 timmar, men gränsbeloppet för arbetsförtjänsten inte har uppnåtts, lyder arbetsförhållandet inte längre under APL efter 31.1.1987.

2.2

Begreppet APL-arbetsförhållande

Enligt 1 § 1 mom. APL skall ett sådant arbetsförhållande försäkras, som har pågått utanavbrott minst en månad och i vilket den erhållna arbetsförtjänsten stigit till det i lagen fastslagna gränsbeloppet.

Det nya 1 § 2 mom. APL tillämpas i de fall, då arbetstagaren har förvärvsarbetat i minst tre kalendermånader efter varandra hos en och samma arbetsgivare i arbetsförhållanden, som i arbetsrättsligt avseende har pågått kortare tid än en månad. Därtill förutsätta, att arbetsförtjänsten under envar kalendermånad når upp till det i lagen stadgade gränsbeloppet och att arbetstagaren är i arbete minst 20 timmar varje kalendermånad. Dess enligt arbetsavtalslagen särskilda arbetsförhållanden anses tillsammans utgöra ett enda i APL avsett arbetsförhållande som pågått utan avbrott.

De i 1 mom. och i 2 mom. i 1 § APL avsedda arbetsförhållandena skiljer sig från varandra enbart i fråga om de förutsättningar som krävs för att de skall lyda under APL. Ett APL-arbetsförhållande anses ha börjat den dag, för vilken lön första gången betalades och enligt 2 § APL ha upphört vid slutet av den dag, för vilken lön på grund av arbetsförhållandet sist betalades innan arbetsförhållandet avslutades eller innan i 4 § 3 mom. APL avsedd arbetsoförmåga började.

De uträknings- och andra anvisningar som utfärdats i fråga om de faktorer som inverkar på pensionsbeloppet, om t.ex. uträkning av fribrev, om samordning och tillämpning av begränsingsstadgandet, kvarstår oförändrade.

Utvidgningen av APL:s tillämpningsområde gäller inte sådana fall, där avtal ingåtts om att arbetsförhållandet skall pågå minst en månad. Till denna del tillämpas APL på samma sätt som tidigare.

Juridiska avdelningen

4.3.1987

Även i ett arbetsförhållande, om vilket avtalats att det fortsätter tillsvidare, kan arbetet utföras periodvis, varvid det genom tillämpning av 1 § APF kan bildas skilda APL-arbetsförhållandeperioder.

3

OM FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR TILLÄMPNINGEN AV 1 § 2 MOM. APL

I det följande granskas de omständigheter, vid vilka avseende bör fästas speciellt när det i efterhand måste utredas om ett kortvarigt förvärvsarbete lyder under APL eller inte. I tillämpliga delar är det skäl att vid informationen om 1 § 2 mom. APL uppmärksamma arbetsgivarna på dessa faktorer.

3.1

Olika slag av arbetsavtal

Innehållet i ett arbetsavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare är av avgörande betydelse med tanke på tillämpningen av APL. Villkoren i ett arbetsförhållande bestäms i första hand utgående från arbetsavtalet. Enligt 2 § lagen om arbetsavtal kan ett arbetsavtal ingås för viss tid endast i de fall som lagen anger (t.ex. för utförande av ett bestämt arbete samt för säsongbetonade arbeten). Om arbetsavtalet ingåtts att gälla tillsvidare eller för mer än en månad, tillämpas 1 § 1 mom. APL. Om arbetsavtalen ingåtts för en viss tid kortare än en månad tillämpas 1 § 2 mom. APL. För den skull borde ett arbetsavtal uppgöras skriftligt och tillräckligt detaljerat för att det inte i efterhand skall uppstå behov av att genom tolkning försöka utreda vad parterna har avsett.

Arbetet kan utföras periodvis även när det baserar sig på ett tillsvidare gällande arbetsavtal. Med arbetstagaren kan ha avtalats exempelvis om, att han arbetar stadigvarande som avbytare på de andra arbetstagarnas fridagar. Oberoende av det faktiska antalet utförda arbetsdagar och när dessa utförts fortsätter arbetsförhållandet ända tills det upphör till följd av att avtalet sagts upp. Ett sådant arbetsförhållande försäkras liksom hittills i enlighet med 1 § 1 mom. APL och det upphör på det sätt som anges i 1 § APF.

Enligt 1 § APF uppskattas arbetsförtjänsten stiga till APL:s gränsbelopp från början av ett i 1 § 1 mom. APL avsett arbetsförhållande, om arbetsförtjänsten under den första månaden är minst lika stor som gränsbeloppet, och annars från början av den kalendermånad under vilken arbetsförtjänsten har nått upp till gränsbeloppet. Därefter anses arbetsförtjänsten vara

Juridiska avdelningen

4.3.1987

minst lika stor som gränsbeloppet ändra tills det genom arbetsgivarens anmälan utreds, att förtjänsten åtminstone under den sista kalendermånaden före anmälan har varit lägre än gränsbeloppet.

3.2

Oabrutet arbetsförhållande

Begreppet APL-arbetsförhållande skiljer sig i fråga om ett sådant arbetsförhållande som avses i 1 § 2 mom. APL från det arbetsrättsliga arbetsförhållandebegreppet.

Kravet på kontinuitet i ett arbetsförhållande har inom rättspraxis för arbetspensionssystemet i vissa fall tolkats vidsträckt. Ett arbetsförhållande har beträffande sin långvarighet ansetts höra till APL, om arbetstagaren upprepade gånger arbetat hos en och samma arbetsgivare, så att APL:s väntetid om en månad uppfylls när tiden räknas från den första till den sista utförda arbetsdagen. Den på denna vidsträckta lagtolkning baserade tillämpningspraxisen har varit typisk för t.ex. följande arbetstagargrupper: hjälparkarlar i flyttningsföretag, knippare i kartongfabriker, gipslossare, arbetstagare vid kontorserviceföretag samt rusnings- och veckoslutsbiträden.

Genom lagändringen har tillämpningspraxis klarlagts. APL gäller inte sådana kortare än en månad pågående arbetsförhållanden, i vilka arbetstiden under tre efter varandra följande kalendermånaders tid inte är minst 20 timmar under envar av dessa kalendermånader. Inte ens höga löner eller arvoden leder till något pensionsskydd, om förutsättningen gällande arbetstiden inte uppfylls.

Pensionsskyddscentralen har 23.6.1986 för arbetspensionsanstalterna utgärdat anvisningar om konstaterande av APL-arbetsförhållande i efterhand. I anvisningarna har bl.a. redogjorts för sammanlänkandet av ett arbetsförhållande. Av ändringen i 1 § APL följer, att anvisningarna om sammanlänkande av arbetsförhållanden skall iakttas endast vid utredning av förvärvsarbete före lagens ikraftträdelse.

Arbetsförhållanden kortare än en månad kan från 1.2.1987 i regel anses lyda under APL endast om villkoren i 1 § 2 mom. APL uppfylls. Vid sin behandling av regeringens proposition ansåg riksdagens socialutskott likväl, att arbetstagare inte på konstlad väg får utestängas från APL. Enligt utskottets åsikt borde det även i fortsättningen genom tillämpningsavgöranden

Juridiska avdelningen

4.3.1987

i enskilda fall kunna fastslås, när efter varandra eller nästan efter varandra följande, upprepade arbetsperioder hos en och samma arbetsgivare kan anses utgöra ett enda utan avbrott pågående, till pensionsskydd berättigande arbetsförhållande.

Detta är ett undantagsförfarande, som kan komma i fråga endast i sådana fall, då arbetsgivaren genom tydlig manipulation försöker utestänga en arbetstagare från att omfattas av APL.

3.3

Kravet på APL:s gränsbelopp

Av de förutsättningar som krävs för att 1 § 2 mom. APL skall kunna tillämpas följer, att det vid början av en arbetsperiod som baserar sig på ett avtal för kortare tid än en månad inte kan avgöras, om arbetsförhållandet kommer att lyda under APL eller inte. Avgörandet kan ske tidigast under den tredje kalendermånaden från den första arbetsperioden.

Alltid när så är möjligt, är det den faktiska lönen och den faktiska arbetstiden under var och en kalendermånad som tas till utgångspunkt. Ifall uppgift inte finns om hur lönen fördelar sig på de olika kalendermånaderna och detta inte heller kan utredas, kan ett schematiskt förfarande tillämpas. Härvid sammanräknas arbetsförtjänsterna och summan divideras därefter i förhållande till den utförda arbetstiden, varvid lönebeloppet kan kontrolleras för varje enskild kalendermånad och ärendet avgöras med detta som grund. Likväl måste datum för när arbetsperioden börjat och upphört kunna bevisas.

Om en del av lönen för en kalendermånad hör till pensionslönen i ett i 1 § 1 mom. APL avsett arbetsförhållande, skall den delen inte beaktas när förutsättningarna för ett arbetsförhållande enligt 2 mom. prövas.

3.4

Utredning av antalet arbetstimmar

För tillämpandet av 1 § 2 mom. APL förutsätts det även, att arbetstagaren arbetar hos en och samma arbetsgivare minst 20 timmar per kalendermånad under minst tre efter varandra följande kalendermånader. Avsikten med stadgandet är, att arbetspensionslagarna inte skall omfatta sådant tillfälligt arbete som inte återkommer tillräckligt ofta. Arbete av detta slag är till exempel att då och då hålla föreläsningar eller leda utbildningskurser eller skriva artiklar.

Juridiska avdelningen

4.3.1987

Om antalet arbetstimmar inte kan utredas men för arbetet i fråga betalas en allmänt bruklig timlön, kan arbetsförtjänsterna tas till grund för en uppskattning av antalet arbetstimmar.

Om en del av arbetsperioden under en kalendermånad ingår i ett i 1 § 1 mom. APL avsett arbetsförhållande, beaktas inte denna del vid granskningen av, om kravet på en 20 timmars arbetsperiod under en kalendermånad har uppfyllts för ett i 2 mom. avsett arbetsförhållande.

Ifall det inte kan utredas att arbetsperioden i var och en av de granskade, efter varandra följande kalendermånaderna har uppgått till minst 20 timmar, lyder arbetsförhållandet inte under APL.

3.4.1

Ackordsatt arbetstid

Exempelvis i ständingsarbete kan städningsytan för en arbetstagare dimensioneras så, att städningen av en viss yta anses kräva ett visst antal arbetstimmar. I dessa fall beräknas arbetsperioden omfatta det antal arbetstimmar som dimensioneringen förutsätter.

3.4.2

Beredskapstid

En del arbeten förutsätter, att arbetstagaren har en fastslagen beredskapstid, under vilken arbetstagaren skal vara beredd att på kallelse rycka in i arbetet när så behövs. Enligt arbetstidslagen räknas inte sådan beredskapstid som arbetstid, inte ens fastän det skulle ha avtalats om ersättning för den tiden. Beredskapstiden räknas inte heller som arbetstid när det kontrolleras, om kravet på en arbetstid om 20 timmar per kalendermånad för ett i 1 § 2 mom. APL avsett arbetsförhållande har uppfyllts. Däremot beaktas den för beredskapstiden betalade ersättningen vid uträkning av pensionslönen.

4

OLIKA SLAG AV TILLÄMPNINGSSITUATIONER

När frågan om ett förvärvsarbete lyder under APL eller inte handläggs, skall det först utredas, om det ingåtts ett sådant arbetsavtal, enligt vilket arbetsförhållandet pågår oavbrutet minst en månad. Ett sådant arbetsförhållande lämnas utanför när ett särskilt i 1 § 2 mom. APL avsett arbetsförhållande bildas, om förutsättningar för ett arbetsförhållande av sistnämnda slag är för handen.

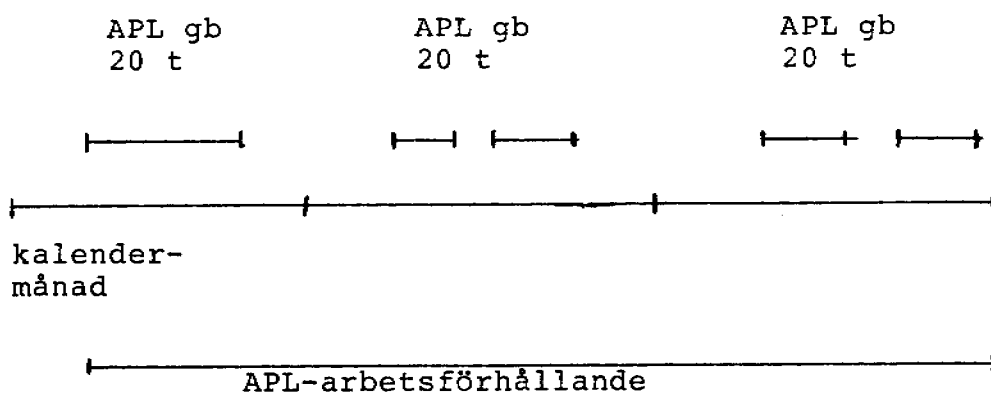
Juridiska avdelningen

4.3.1987

Fastän arbetsförhållandena till en och samma arbetsgivare följer omedelbart efter varandra, skall de vid bestämmandet av pensionsskyddet alltid betraktas som skilda arbetsförhållanden, när 1 § 1 mom. APL tillämpats på det ena och 1 § 2 mom. APL på det andra arbetsförhållandet. Tillämpningen av de olika momenten i 1 § APL beror i första hand på innehållet i arbetsavtalet, dvs, om arbetsavtalet ingåtts för minst en månads tid eller inte.

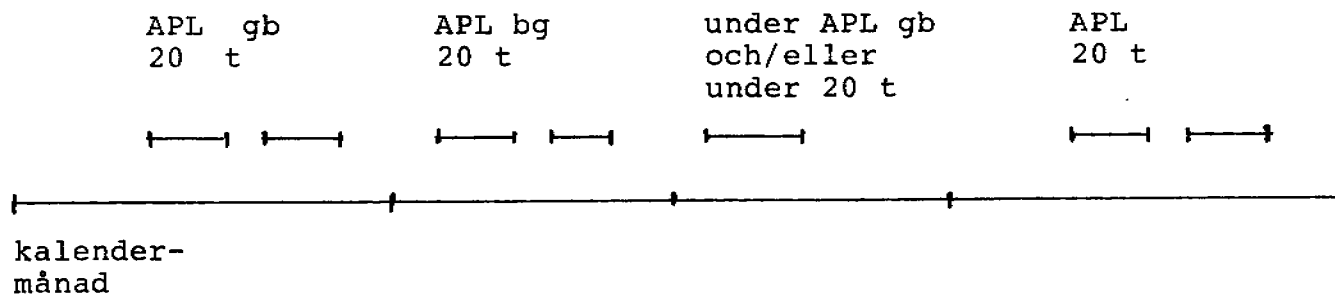
Exempel 1

gb = APL-gränsbeloppet uppnått

Ett i 1 § 2 mom. APL avsett arbetsförhållande börjar den första dagen för vilken lön har betalats, och upphör den dag för vilken lön sist har betalats.

Exempel 2

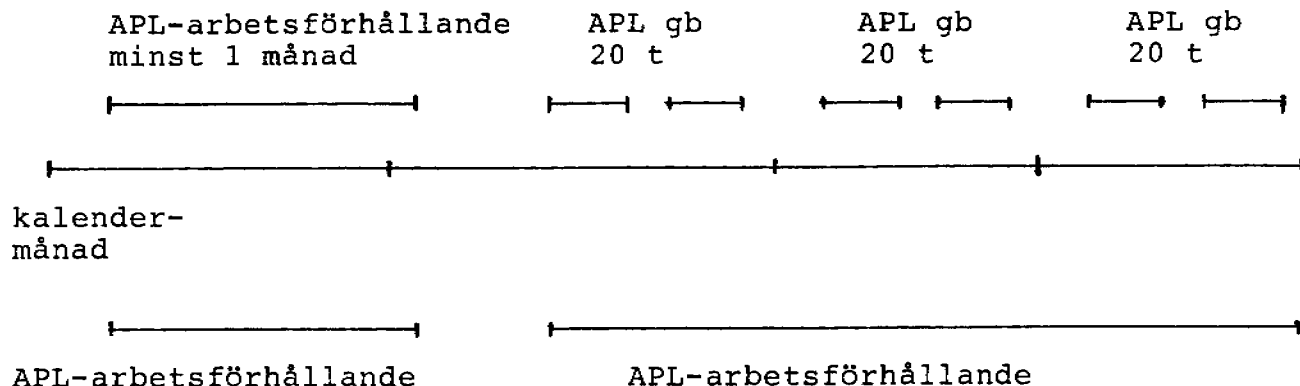

Förvärvsarbetet omfattas inte av APL, emedan det inte har pågått under tre på varandra följande kalendermånader på det sätt som 1 § 2 mom. APL förutsätter.

Juridiska avdelningen

4.3.1987

Exempel 3

Två skilda arbetsförhållanden bildas. Det första har pågått minst 30 dagar och omfattas därför av APL i stöd av lagens 1 § 1 mom. Det andra uppfyller förutsättningarna i 2 mom., varvid vare sig de löner eller arbetstimmar som hänför sig till det första arbetsförhållandet inte beaktas vid bedömningen av förutsättningarna för det andra arbetsförhållandet. Fastän de båda på olika moment baserade arbetsförhållandena skulle följa omedelbart efter varandra, skall de registreras som skilda arbetsförhållanden.

5

DATATRAFIKEN GÄLLANDE ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Enligt 3 § APF skall arbetsgivaren till pensionsanstalten utan dröjsmål anmäla, att och när ett APL-arbetsförhållande har börjat och när det har upphört. I första hand är det arbetsgivaren som utgående från arbetsavtalet skall utreda och avgöra, om ett arbetsförhållande lyder under APL.

Anmälan om de i 1 § 2 mom. APL avsedda arbetsförhållandena sker med anlitande av den normala data-rafiken. Arbetsgivaren sänder uppgifterna om arbetsförhållandet till pensionsanstalten efter att ha konstaterat att förutsättningarna i 1 § 2 mom. APL har uppfyllts. Även dessa arbetsförhållanden anmäls till pensionsskyddscentralens arbetsförhållanderegister i enlighet med gällande anvisningar för arbetsförhållandenmälningar.

I redan lämnade arbetsförhållandeuppgifter görs i efterhand inga ändringar, om tillräcklig utredning till stöd för ett rättelseyrkande inte framförs. Om till exempel två eller flera särskilda arbetsperioder påstås utgöra ett enda oavbrutet arbetsförhållande, kan det inte anses att ett arbetsintyg med enbart

Juridiska avdelningen

4.3.1987

arbetstagarens första och sista arbetsdagar angivna är en tillräcklig utredning för att en ändring skall godkännas. Detta beror på, att arbetsintyget är utfärdat för annat ändamål och i allmänhet inte har avfattats med tanke på tillämpningen av APL i olika situationer.

6

GESLUT OM TILLÄMPNING AV APL

Om det uppstår oklarhet därom, huruvida APL skall tillämpas på en arbetstagare, avgöra Pensionsskyddscentralen ärendet på ansökan av vederbörande arbetsgivare, arbetstagare eller pensionsanstalt. I Pensionsskyddscentralens beslut får ändring sökas med iakttagande av normalt förfarande för ändringssökande inom arbetspensionssystemet.

7

INFORMATION OM LAGÄNDRINGEN

Pensionsanstalterna informerar arbetsgivarna om lagändringens ikraftträdande och innehåll. I anvisningarna skall redogöras för skillnaderna mellan arbetsförhållanden enligt 1 § 1 mom. APL och enligt 1 § 2 mom. APL samt arbetsgivarna samtidigt uppmanas att vidta de åtgärder som eventuellt är nödvändiga för fullgörande av deras försäkringsskyldighet. I praktiken innebär detta, att arbetstiden och arbetsförtjänsten granskas månatligen.

8

IKRAFTTRÄDANDE

Ändringen i 1 § APL träder i kraft 1.2.1987. Som pensionsgrundande anställningstid räknas på grundvalen av i denna lag avsett arbetsförhållande tiden tidigast från lagens ikraftträdelsedag.

Första möjligheten att konstatera att ett arbetsförhållande enligt 1 § 2 mom. APL är för handen är sålunda tidigast i april 1987.

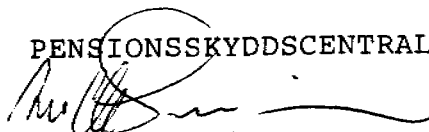
Kravet i 1 § 1 mom. 3 mom. APL på en regelbunden 20 timmars arbetstid per vecka har slopats. Vid utredning

Juridiska avdelningen

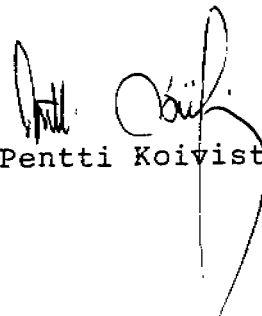
4.3.1987

av arbetsförhållanden före 1.2.1987 skall det likväl granskas om detta krav har uppfyllts i de fall då arbetsförtjänsterna inte når upp till gränsbeloppet i APL:

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Antti Suominen

Pentti Koivistoinen